

Radboud Pre-University of Society

ESSAYWEDSTRIJD 2023

Gewoon uniek

Faculteit der Letteren

Radboud Universiteit

Op basis van de oorspronkelijke teksten van de tien finalisten samengesteld door drs. Ingrid Stassen.

Juni 2023

www.ru.nl/pucofsociety/essaywedstrijd

Inhoud

Voorwoord	5
Emancipatiehoofdpijn	7
<i>Thijs de Voogd - Calvin College, Goes</i>	
Uniek zijn is onhaalbaar	10
<i>Annemarijn Kousman - Montessori College Twente, Hengelo</i>	
Zo <u>u</u>niek als gewoën	13
<i>Merel van Harn - Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven</i>	
Breek de spiegel	16
<i>Rixt Middelhoek - Christelijk Lyceum Apeldoorn</i>	
Klaar voor de start?	19
<i>Douwine Tolsma - CSG Bogerman, Sneek</i>	
De geneeskracht van feitelijk onderwijs	22
<i>Niko Meijboom - Leidsche Rijn College, Utrecht</i>	
Gewoon uniek vs. bijzonder normaal, wie gaat naar huis met de winst?	25
<i>Sarah Ilyas - Christelijk Lyceum Delft</i>	
Liever a-uniek	29
<i>Esmée de Kort - Odulphuslyceum, Tilburg</i>	
Ik ben autist	32
<i>Meinou van den Oever - Theresialyceum, Tilburg</i>	
Camouflage	35
<i>Nynke Tinga - CSG Bogerman, Sneek</i>	

Voorwoord

Dat ieder mens 'gewoon uniek' is – het thema van de essaywedstrijd dit jaar – blijkt in allerlei details. Geen twee mensen hebben precies dezelfde glimlach, geen twee mensen hebben precies dezelfde vingerafdruk, geen twee mensen hebben precies dezelfde muzieksmaak. Zelfs eeneiige tweelingen verschillen in oneindig veel details van elkaar.

Leven in een samenleving betekent: al die verschillen accepteren en je eigen plaats ontdekken in het bonte palet van menselijke mogelijkheden. Ik vind daarom de slogan die mijn universiteit, de Radboud Universiteit, sinds een tijdje hanteert, heel mooi: 'Je bent nodig'. Dat *je* slaat op ieder individu, en dat *nodig* op de samenleving. Juist omdat iedereen uniek is, kan iedereen zijn eigen bijdrage leveren.

Schrijven is een belangrijke manier om je eigenheid te ontdekken. Iedere schrijver heeft een eigen stijl, een eigen woordkeus, een eigen invalshoek. Dat blijkt maar weer uit de honderden bijdragen die we dit jaar voor de essayprijsvraag mochten ontvangen. En dan al helemaal uit de tien die geselecteerd zijn voor dit bundeltje.

Dit jaar was het eerste jaar dat er in de opdracht iets over generatieve kunstmatige intelligentie (met name ChatGPT) werd gezegd – namelijk dat leerlingen het niet mochten gebruiken. Je kunt zien dat de winnaars zich eraan hebben gehouden. Het proza dat die kunstmatige intelligentie presenteert is nog vaak doods. Computers kunnen steeds meer, maar 'gewoon uniek' zijn, dat lukt ze nog niet.

Maar ook als computers straks wél net zulke meeslepende essays kunnen schrijven, zullen jongeren dat hopelijk nog steeds blijven doen – net zoals het schaken inmiddels populairder is dan ooit, al kan geen mens van een computer winnen. Omdat schaken tegen een ander mens, met al haar eigenaardigheden, leuk is.

Zo blijven mensen hopelijk altijd schrijven – om zich te laten zien aan andere mensen en om zelf te ontdekken wat er in ze leeft, en op welke manier ze uniek zijn. Gewoon uniek.

Marc van Oostendorp

*Hoogleraar 'Nederlands en Academische communicatie', Nederlandse Taal en Cultuur,
Faculteit der Letteren, Radboud Universiteit*

Emancipatiehoofdpijn

'gewoon uniek'. Zo luidde het thema van deze essaywedstrijd. Een ietwat afgezaagd thema, maar goed, het is mogelijk om daar een mooi essay over te schrijven. Een essay waarin we prachtig kunnen wijzen op hoe mooi het is dat mensen uniek zijn, maar dat we door onze overeenkomsten ons hebben kunnen ontwikkelen tot de prachtige, huidige samenleving. Dit ging door mijn hoofd toen ik het thema voor het eerst las.

Totdat ik zag dat er minimaal drie van de vijf gegeven bronnen gebruikt moesten worden. Totdat ik erachter kwam wat de inhoud van de bronnen was. Totdat ik erachter kwam hoe 'gewoon uniek' ingevuld diende te worden. Plotseling raakte ik ervan overtuigd dat er twee dingen bestonden beneden het absolute nulpunt, de temperatuur waarop moleculen eindelijk stoppen met rusteloos dralen, en doodstil op hun plaats blijven liggen: mijn humeur en mijn motivatie. Ik zag mijn plan voor mijn ogen in duigen vallen. Mijn plan, zo onverwoestbaar geconstrueerd, verging hulpeloos in de golven van de alledaagse werkelijkheid, nadat er grote gaten in geslagen waren door de onderwerpen van de bronnen.

Maar daar kan ik het natuurlijk niet bij laten. Ik kan en zal deze oceaan van een essaywedstrijd oversteken, met of zonder 'titanicaans' plan. Want zeker valt er wel iets relevant over dit thema te zeggen, zonder te klinken als de zoveelste schrijver die zijn licht hierover laat schijnen.

Eerlijk gezegd geeft het thema van de bronnen mij hoofdpijn. De eeuwige discussie over hoe enig persoon zich precies moet kunnen identificeren, komt mij de keel uit. Het idee van het voeren van een cultuurstrijd over hoe een M&M (Donkers, 2023) zich precies wel en niet mag manifesteren, lijkt mij pure tijdverspilling, een zinloze tijdsbesteding waar een mens zeker niet vrolijker van wordt. Het uitroeien van ieder laatste spoortje burgerlijk racisme (Groenewoud, 2022) is totaal onbelangrijk vergeleken met het uitroeien van ondervoeding, armoede of kinderarbeid. Over het aanbieden van excuses over het slavernijverleden wil ik geen uitspraken doen -hoewel dit niet zal uitmaken, doordat ik toch wel om de inhoud van dit essay zal gecancelled worden-, maar het stelt niets voor, in vergelijking met het feit dat onze prachtige westerse samenleving vrijwel niets doet om de moderne slavernij, die vaak nog veel mensonterender is dan de slavernij, waar wij als Nederland medeplichtig aan zijn geweest, te stoppen.

Natuurlijk heb ik met bovenstaande tekst allerlei mensen op hun hart getrapt. Natuurlijk heb ik mensen op hun hart getrapt door te impliceren dat de emancipatie van hetzij allerlei genderhoedanigheden (Graaf, 2022), hetzij M&M's (Donkers, 2023), hetzij Aziatische

Nederlanders (Groenewoud, 2022), hetzij wat dan ook, er gewoon totaal niet toe doet. Natuurlijk heb ik gesolliciteerd om gecancelled te worden voor mijn 'gewoon unieke' mening.

Maar voordat u nu afhaakt, mij cancelt en mijn essay ritueel verbrandt, verzoek ik te luisteren naar waarom ik zo boos word over discussies over dit onderwerp en waarom ik zeer zeker niet vind dat bovengenoemde emancipatie totaal nutteloos is. Ik zal mijn mening in twee onderdelen uiteen zetten.

Allereerst het onderdeel over gender. Het is zeker goed om na te denken over 'pronouns', maar de verhouding aandacht tot werkelijk probleem slaat naar mijn mening ietwat door naar de aandacht-kant. Het gaat uiteindelijk om een vrij kleine groep mensen voor wie dit probleem speelt. Natuurlijk wil ik deze mensen niet wegzetten als irrelevant, maar als we iedere groep met deze aandacht behandelen, zal dit minimaal 169 uur per week gaan kosten. Ik wil de lobby voor dit onderwerp dan ook verzoeken om wat in te krimpen, en de tijd die er daardoor voor deze mensen vrijkomt, in te zetten om bijvoorbeeld een nieuw antibioticum te ontwikkelen, meer vrijwilligerswerk te gaan doen, of gewoon op een terrasje gaan zitten en een biertje te gaan drinken. Uiteraard ga ik niet over de tijdsbesteding van deze mensen, maar dit zijn slechts enkele voorstellen. Doe in ieder geval sociaal, en denk ook aan de medemens, die misschien hele valide argumenten heeft om tegen uw lobby te zijn. Word bovendien niet boos om wat ik hier schrijf, want een hoge bloeddruk zorgt ervoor dat uw bloedvaten sneller slijten. Dit resulteert in een hoger risico op allerlei bloedvataandoeningen, zoals aderverkalking, beroertes en hartinfarcten.

Ten tweede het onderdeel over de geëmancipeerde M&M. In principe bent u een heel eind vrij om uw M&M op de manier die u wilt vorm te geven, en natuurlijk bent u vrij om hierover inhoudelijk een mening te hebben. Uiteraard mag u vinden dat deze niet bij uw identiteit passen, maar word dan niet direct zo boos. M&M's worden uiteraard niet viezer van een reclame die iets geëmancipeerder is dan u aankunt, maar als u het er nu echt niet mee eens bent, gaat u toch naar een concurrent? Eigen merk M&M's zijn net zo lekker, en anders kunt u altijd nog gewoon een hele reep chocola kopen. Maar als u uw mening uit, bedenk wel dat het onderwerp van discussie een reclame is, voor een of ander ongezond product. U laat uw licht dus schijnen over een, naar mijn mening, irrelevant onderwerp.

Kortom: mocht u nog eens een onderwerp uit deze categorie tegenkomen: blijf rustig, tel eventueel tot tien, adem drie keer diep in en uit, bepaal of het zin heeft serieus tijd te besteden aan dit onderwerp. Indien dit het geval is, blijf dan rustig, en geef uw mening op een constructieve manier. Zeker, u bent uniek, maar vergeet niet dat het de overeenkomsten tussen mensen zijn die al het goede uit onze samenleving mogelijk maken.

Thijs de Voogd

Calvijn College, Goes

Bibliografie

Donkers, S. (2023, januari 24). Opgehaald van de Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/columns-van-de-dag/het-is-voor-iedereen-beter-als-m-m-s-hun-waffel-houden~b85b1832/>

Elbaamrani, H. (2022, november 2). Opgehaald van Nu.nl: <https://www.nu.nl/media/6233426/aziatische-nederlanders-willen-zichzelf-niet-meer-als-stereotypes-op-tv-terugzien.html>

Graaf, I. d. (2022, september 14). Opgehaald van Act2go.nl.

Groenewoud, A. (2022, december 28). Opgehaald van Nu.nl: <https://www.nu.nl/binnenland/6243728/antiracismecoordinator-alledaags-racisme-lastig-uit-te-roeien-zit-tussen-de-oren.html>

Uniek zijn is onhaalbaar

Daar zat ik dan, samen met mijn broertje en mijn zusje aan rand van het bed van mijn ouders. Vol blijdschap en nieuwsgierigheid wachten we af totdat we dan eindelijk ons broertje mochten zien. Toch viel het me op dat mijn ouders er niet altijd even blij en gelukkig uitzagen na de komst van mijn broertje. Mijn moeder had dan ook vaak tranen in haar ogen staan, misschien van geluk of was het toch verdriet? Wist ik veel, ik te was jong en te nieuwsgierig om mijn broertje te ontmoeten. Voordat we dan eindelijk ons nieuwe broertje mochten zien, zei mijn vader dat er nog wel iets belangrijks was. Hij vertelde ons dat mijn nieuwe broertje er anders uitzag dan normale mensen en dat hij vaak wat blijer was. Ik luisterde eigenlijk maar half, maar zag het al helemaal voor me, iemand die zo vaak blij was dat hij altijd met mij zou willen buitenspelen. Wat was ik blij en wat kon het mij wat schelen dat hij anders was dan anderen, wat was dan anders en wanneer was iemand normaal? Wist ik het.

Met zn allen zweven we ergens heel hoog op een rond klein bolletje. Als je ons van veraf zou bekijken lijken we allemaal enorm veel op elkaar. We zijn tenslotte allemaal mens. Hoe en waarom we hier zijn weet niemand, maar het zou zomaar eens kunnen dat we allemaal familie van elkaar zijn. Deze kans is best groot, we hebben namelijk veel meer dingen gemeen dan we denken. We bestaan allemaal uit dezelfde onderdelen, ieder 2 armen, 2 benen, hetzelfde gebouwde skelet en iedereen heeft een kloppend hart. Daarbij hebben we ook nog eens vele genetisch overeenkomstige eigenschappen, wel heeft ieder natuurlijk een verschillende combinatie, maar het is bijna identiek aan elkaar. Onze functie is ook nog eens hetzelfde, we gaan allemaal naar ons werk of school, we eten allemaal voldoende voedsel om de dag rond te komen en gaan uiteindelijk allemaal naar bed om te slapen. Echt uniek kan je jezelf dan ook niet echt noemen. Niemand is echt anders dan anderen en echt unieke mensen hebben we niet. Of je dan wel of niet functioneert in de maatschappij heeft niks te maken met of je nou hetero, transgender, wit, groot of blond bent. (Imke de graaf, 2022) Het hebben van een grotere neus of wat kleinere oren moet dan ook niet de reden zijn dat iemand echt anders is, zijn of haar functie blijft tenslotte hetzelfde. Niemand is meer of minder dan jou waard of bijzonderder dan jou omdat diegene toevallig kan zingen of misschien wel een kleinere neus heeft. We liggen allemaal op een lijn. Iedereen heeft dezelfde waarde en iedereen is gelijk aan elkaar.

Onze mensheid is geprogrammeerd om te kopiëren, dit doen we al sinds kleins af aan. En dat is ergens wel goed, ik bedoel anders had je nooit geweten hoe je moet drinken of hoe je je broek dicht moet maken. Maar hierdoor zijn we ons in dagelijks leven bewust en onbewust aan het aanpassen. Zit mijn haar nog wel goed? Kan deze blouse wel op deze broek? Zie ik er niet raar uit zonder make-up? We zijn constant bezig wat anderen wel niet van ons vinden of wat ze wel niet van ons denken. We vinden het eng als iets anders is dan normaal, als iemand anders is dan wordt dit gezien als raar of minder goed. Social media speelt hierin een ook een grote rol. Veel vrouwen worden door het zien van het perfecte plaatje onzeker over hun lichaam of huid. Om deze onzekerheid te verbergen gebruiken ze filters op hun telefoon of laten ze botox inspuiten om maar bij de rest te horen en zo te voldoen aan het perfecte plaatje. (Nienke Groenewoud, Daphne Cornelisse, 2022) We passen ons liever aan om op anderen te lijken en om niet op te vallen. Hierdoor zien we er het liefst allemaal hetzelfde uit. "Ik had liever blond haar en blauwe ogen gehad" (Hasna Elbaamrani, 2022) Dit is natuurlijk grote onzin en slaat nergens op, mensen veranderen hun zelf voor anderen en door anderen terwijl dit totaal niet nodig is. We kleuren met zn allen het liefst binnen de lijntjes en willen zo min mogelijk opvallen. Dit is ook de reden dat de mens niet uniek is. We zijn te laf en te bang, stelletje schijters. Het is telkens wat als iemand... Maar alleen door echt af te wijken val je op, daarom is uniek zijn in de meeste gevallen onhaalbaar.

Wil je dan echt nog een poging doen om uniek te zijn? Trek je dan niet zoveel aan wat anderen van je vinden. Of je wel slim genoeg bent, of je wel populaire genoeg bent en of je er misschien niet jong genoeg uitziet. Alleen dan ben je echt je ware unieke zelf. Doe lekker je eigen ding en let er niet teveel op of je wel in het rijtje thuis hoort en of je er wel zo uitziet als al die andere mensen op je social media. Inmiddels is mijn broertje al een stuk ouder en beschouw ik hem niet als een ander persoon dan anderen omdat hij toevallig wat afwijkt van het perfecte en standaard plaatje. Hij zegt wat hij denkt en hij heeft echt een blinde vlek voor wat andere mensen van hem denken. Zonder dat hij het zelf echt weet is dat iets waar ik stiekem wel jaloers op ben. Het is tenslotte best eng om anders of uniek te zijn. We zijn namelijk snel geneigd om achter de meute aan te gaan, zonder daar echt bij na te denken. Maar ondanks dat mijn broertje er minder normaal uitziet, behandel ik hem niet anders en zie ik hem net zoals iedereen, gewoon als mens.

Annemarijn Kousman

Montessori College Twente, Hengelo

Bronvermelding

Cornelisse, D& Groenewoud, N. (2022, 7 augustus). Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: Je ziet een versie vanzelf die je niet kunt zijn. Een vandaag.

<https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/jongeren-onzekerder-over-hunlichaam-social-media-spelen-een-belangrijke-rol-je-ziet-een-versie-van-jezelf-die-je-niet-kunt-zijn/>

Graaf de I. (2022, 14 september). Genderdiversiteit en onderwijs: weten we wel genoeg? Act2go.

<https://www.act2go.nl/genderdiversiteit-en-onderwijs-weten-we-wil-genoeg>

Nu.nl (2022, 2 November). Aziatische Nederlanders willen zichzelf niet meer als stereotypes op tv terugzien. Nu.nl

<https://www.nu.nl/media/6233426/aziatische-nederlanders-willen-zichzelf-niet-meer-als-stereotypes-op-tv-terugzien.html>

Zo uniek als gewoon

Ik ben anders dan de meeste mensen in de Nederlandse samenleving. Ik heb rood haar en ook nog eens groene ogen dus nee, ik heb absoluut niet het standaard Nederlandse uiterlijk. Toen ik weer eens op een gewone middag na school op TikTok zat te scrollen kwam ik een filmpje tegen van twee jongens. Ze hadden het leuke idee bedacht om elke keer uit twee opties te kiezen en zo hun ideale meisje te creëren. Hockey of voetbal? Lang of klein? Blauwe ogen of bruine ogen? Blond haar of bruin haar? De opties rood haar en groene ogen waren er beide niet. Het was een best grappig filmpje, maar ik werd wel met mijn neus op het feit gedrukt dat ik anders was dan de rest, als een zwart schaap in een kudde vol witte schapen. Uren scrollend over de app ben ik wel meer van dit soort filmpjes tegen gekomen en telkens weer zaten die twee opties er niet bij. Later heb ik met mijn vriendinnen deze TikTok ook opgenomen en betrapte ik mezelf erop dat ook ik, een roodharig meisje, er niet aan dacht om een keer wat anders te doen dan de rest en rood haar wel in de video terug te laten komen.

Anders ben ik dus, nou ja eigenlijk ben ik niet zo anders, want iedereen in de Nederlandse samenleving is toch anders? De ene jongen is lang met zwart haar en groene ogen, terwijl de andere jongen een hoofd vol sproetjes en krullende blonde haren heeft. Gewoon uniek dat is hoe je elk individu op de wereld zou kunnen noemen. Toch bestaat er nog steeds een ideaal beeld en zijn er steeds meer mensen onzeker over hun lichaam. Waarom bestaan deze ideaal beelden nog steeds en waardoor wordt het aantal onzekere mensen steeds groter?

Veel van de ideaal beelden zijn ontstaan en versterkt door sociale media. Vooral jongeren spenderen uren van hun tijd aan het scrollen op apps als Instagram, Pinterest en Snapchat. Op deze apps zie je veel perfecte plaatjes voorbijkomen; influencers die 24/7 in de sportschool zijn te vinden en dus het perfecte lichaam hebben, de Kardashians die botox hebben op elke denkbare plek van hun lichaam en Jade Anna die het perfecte blonde haar heeft. Doordat veel mensen op sociale media alleen het uiterste delen, zie je niet de imperfecte dingen uit iemands leven en lijkt het alsof het raar is als jij deze imperfecties wel hebt.

Daarnaast vind je op sociale media ook nog eens duizenden verschillende filters, van filters die zorgen voor een strakke kaaklijn tot filters waardoor je geen enkele onzuiverheid meer ziet op je huid. Al deze filters zorgen ervoor dat jij anders naar jezelf gaat kijken. Je ziet nu namelijk ook hoe jij er uit zou zien als je precies alle hokjes van het ideaal beeld zou kunnen aanvinken en je ziet niet alleen meer de perfecte andere mensen langskomen. Doordat mensen al deze perfecte plaatjes zien gaan ze meer over hun uiterlijk nadenken en krijgen steeds meer mensen een

negatief zelfbeeld. Zo is dit bij mannen opgelopen van 37% naar 56% en bij vrouwen zelfs van 60% naar 74%. (Groenewoud en Cornelisse, 2022)

Niet alleen sociale media zorgen ervoor dat steeds meer mensen anders naar zichzelf gaan kijken, maar ook de dingen die we op televisie zien hebben invloed op het zelfbeeld van mensen. Op tv zijn vooral veel witte mensen met blond en bruin haar te zien en veel minder mensen met bijvoorbeeld rood haar of een Aziatische achtergrond. Daarnaast worden ze als ze dan een keer op tv te zien zijn vaak op een stereotyperende manier afgebeeld. Ook hier wordt vaak weer alleen het uiterste laten zien en niet de veel meer voorkomende middenmoot. Het is belangrijk dat mensen met allerlei soorten uiterlijke en innerlijke kenmerken op tv goed en in de juiste mate worden vertegenwoordigd. (Elbaamrani, 2022)

Waarom is dit eigenlijk zo belangrijk en wat voor invloed heeft het als dit niet gebeurt? De dingen die mensen online en op televisie zien hebben niet alleen invloed op hun kijk op zichzelf, maar ook op het beeld dat ze van andere mensen hebben. Het feit dat nu vooral stereotypes de Aziatische groep in Nederland representeren heeft als gevolg dat mensen gaan denken dat alle Aziaten zo zijn. Dit beeld is al jaren bij mensen gecreëerd door sociale media en televisie en zit dus in het hoofd van vele mensen vast geprint. Als we geen verandering in dit beeld brengen door meer diversiteit en inclusie, zal ook racisme blijven bestaan. (Elbaamrani, 2022; Groenewoud, 2022)

Racisme is een dagelijks probleem in de Nederlandse maatschappij, maar waarom eigenlijk? Alleen omdat mensen anders zijn en mensen een bepaald gevoel van superioriteit hebben? Eigenlijk zou je iedereen dan kunnen discrimineren, want iedereen is uniek toch? Niemand is eigenlijk gewoon, want niemand is hetzelfde. Toch is er in de Nederlandse samenleving nog altijd sprake van bewuste en onbewuste discriminatie. Dit komt onder andere doordat wij, Nederlanders, niet zo goed zijn, namelijk zo slecht als mijn vader is in zingen, in het onder ogen komen van onze problemen. We kunnen alleen met zijn allen, ja alle 17,8 miljoen mensen, het racisme aanpakken. Om dit te bereiken moeten we onder andere leren om over het probleem te praten en ook zorgen voor meer diversiteit op de Nederlandse televisie. Mensen moeten bereid zijn om risico's te nemen en niet altijd te kiezen voor de veiligste optie. (Groenewoud, 2022; Elbaamrani, 2022)

Maar wat is de definitie van gewoon nou eigenlijk? Hetzelfde als iedereen, normaal of gebruikelijk? Nee ik zou het woord niet zo definiëren, aangezien niemand hetzelfde is. Iedereen is anders en dat zou je overal online en op televisie moeten terugvinden, dat is namelijk wat de wereld zo mooi maakt. En de aanname dat het ideaalbeeld gewoon is of gewoon zou moeten zijn vind ik al helemaal onzin. Misschien ben ik niet gewoon en hetzelfde als het ideaalbeeld met mijn rode haren, sproetjes en groene ogen, maar ook mijn blonde vriendinnen met hun blauwe ogen zijn stuk voor stuk gewoon uniek.

Merel van Harn

Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven

Bronnenlijst

Elbraamrani, H. (2022, 2 november). Aziatische Nederlanders willen zichzelf niet meer als stereotypes op tv terugzien. *NU.nl*.

Groenewoud, A. (2022, 28 december). Antiracismecoördinator: 'Alledaags racisme lastig uit te roeien: zit tussen de oren'. *NU.nl*.

Groenewoud, N. en Dapne Cornelisse (2022, 7 augustus). Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: 'Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn'. *EenVandaag*.

Breek de spiegel

Je bent dik, lelijk en vies. Zo plat als een plank, zo dik als een olifant en je huid is zo rood als een tomaat. Kijkend in de spiegel, zijn dit de negatieve associaties die ik met mijn eigen gezicht en lichaam heb. Niet alleen ik maar iedereen om mij heen lijkt op dezelfde negatieve manier over zichzelf te denken. Mijn vriendinnen, mijn klasgenoten, mijn moeder en de voor mij volledig onbekende mensen op mijn 'zelfbeeldverwoestende' mobiele telefoon. Jij en ik weten allebei dat we niks kunnen veranderen aan de manier waarop we onszelf zien. Het lukt je misschien in de spiegel: je verandert de kleur van je haar, je ondergaat een levensbedreigende operatie om toch dezelfde voorgevel te bereiken als Kylie Jenner of je epileert je wenkbrauwen. Gaat dit helpen om jezelf nou echt anders te zien? Nee. Daarvoor moet je jezelf eerst accepteren zoals je bent. Gooi de spiegel kapot totdat je tevreden bent met jezelf. Daarna kan je de glasscherven weer aan elkaar vast maken. Maak het jezelf en anderen duidelijk dat het oké is om anders te zijn dan de rest. Er moet meer hulp en aandacht komen voor jongeren in de puberteit.

Laten jij en ik eens terug gaan in de tijd. Als je er eens goed over nadenkt, beseft je je hoe makkelijk het leven van onze voorouders wel niet was. We zien een jager als kip zonder kop door het oerwoud rennen. Het zweet druppelt van zijn rug af, hij is zijn hele leven nog nooit naar de kapper geweest en heeft zeker geen manicure gehad. Maakt het hem ook maar iets uit? Nee. Hij weet namelijk niet beter. Hij heeft geen supermodel om zich mee te vergelijken op sociale media. Hij weet niet hoe hij eruit ziet met een filter. Hij weet ook zeker niet wat het begrip 'onzekerheid' in zou moeten houden. We stappen weer in onze tijdmachine en zijn weer terug in de 21^e eeuw. Sociale media zijn niet weg te denken uit ons leven. Daarmee zijn onzekerheden ook zeker niet weg te denken uit ons leven. Van de volgende cijfers schrikt de jager dan ook zeker. Vorig jaar zei 77 procent van de jongeren tevreden te zijn met zijn of haar lichaam, nu is dat nog maar 50 procent. Door bijvoorbeeld filters is er een perfect plaatje ontstaan. Wanneer jij en ik daar ook maar iets van afwijken, beginnen de gedachten in je hersenen al weer rond te spoken. 'Ik ben niet goed genoeg' of 'Ik zie er niet zo uit'. We zien op social media alleen maar de letterlijke betekenis van perfect voorbij komen, dit maakt ons onzeker. Niet alleen jou en mij, maar ook je vriendinnen, je buurvrouw of je zus. Op lange termijn jezelf niet goed genoeg vinden kan dan ook leiden tot heftige mentale gezondheidsproblemen. Dit kan aangepakt worden door met jongeren in gesprek te gaan. ¹

¹ Groenewoud, N. en Cornelisse, D. , 07-08-2022, 'Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: 'Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn'', in: EenVandaag (avrotros.nl)

Zelf denk ik nog steeds elke dag aan een opmerking die een klasgenootje van mij op de basisschool maakte. Hoe dit komt? Jij en ik zitten allebei nog in de puberteit en dus zitten wij in de periode waarin we onze eigen identiteit ontdekken. Doordat ik zelf nog steeds niet precies weet wie ik ben, zijn meningen en opmerkingen van anderen ontzettend belangrijk. We zijn onzeker over wie we zijn in een wereld waar feminisme nog steeds nodig is. We leven in een wereld waar mannen en vrouwen nog steeds niet gelijk staan aan elkaar. Doordat wij als jongeren nog zo beïnvloedbaar zijn, zorgt dit voor maatschappelijke vraagstukken over gender. We kunnen levensingrijpende beslissingen maken in de puberteit, zonder dat onze hersenen volledig ontwikkeld zijn. Wij als jongeren maken deze beslissingen omdat we onzeker zijn. Sommige jongeren hebben het gevoel dat ze anders zijn door bijvoorbeeld sociale media. Doordat genderdysforie steeds meer genormaliseerd wordt, zorgt dit voor nog meer twijfel. Begrijp me niet verkeerd, het is mooi dat er in Nederland de vrijheid is om te zijn wie je wilt zijn, maar door teveel aandacht aan keuzes te geven aan jongeren maak je hen nog onzekerder. Want is dit het dan? Is dit wie ik de rest van mijn leven ben? Pas ik niet beter in een ander straatje? Er zitten ook serieuze, fysieke gezondheidsproblemen verbonden aan dit vraagstuk. De puberteitsremmers, die het mogelijk maken om over te stappen van geslacht, kunnen schadelijke gevolgen hebben. Het zijn serieuze medicijnen die je groei, botopbouw en vruchtbaarheid kunnen beïnvloeden. Door goed met jongeren in gesprek te gaan over hoe ze zich voelen, kunnen we deze onzekere gevoelens afnemen. Daarmee wordt de kans op onnodige gezondheidsproblemen ook weer kleiner. ²

Op het gegeven moment, begint het te ver te gaan. Er worden allerlei manieren verzonnen zodat iedereen zich betrokken kan voelen. Dit is iets goeds want iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Ook is het belangrijk dat mensen zich gehoord voelen. Waar ik het niet mee eens ben is het feit dat alles tegenwoordig gaat over mensen hun uiterlijk. Door constant dingen zoals body positivity of seksuele voorkeuren te benadrukken, ga je juist van een mug een olifant maken. Dingen als snoepjes of chocolaatjes hebben hier niks mee te maken. Door het continu benadrukken van onzekerheden, maak je mensen juist nog onzekerder. Het wordt met deze ontwikkelingen niet genormaliseerd maar juist extra in het daglicht gezet. ³

² De Graaf, I. , 14 september 2022, 'Genderdiversiteit en onderwijs: weten we wel genoeg?', in: act2go.nl

³ Donkers, S. , 24 januari 2023, 'Het is voor iedereen beter als M&M's hun waffel houden', in: De Volkskrant

'Op een schaal van 1 op 10, hoe zelfverzekerd voel je je nu?', wordt aan mij gevraagd op mijn laatste therapiesessie. Ik lach en denk terug aan mijn voorouders, die niet kunnen geloven dat ik in therapie moest voor mijn 'onzekerheden'. Ik antwoord trots op de vraag met: 'Ik geef mezelf een 8,5'. Perfect zal niemand ooit wezen, maar ik weet mezelf nu te accepteren. Ik kijk opnieuw de spiegel in en zeg tegen mezelf: 'Je bent mooi, intelligent en goed voor anderen'. De spiegel die ik eerst kapot moest gooien, daar durf ik nu weer in te kijken. Zo zie je maar hoe ongelofelijk belangrijk het is om met jongeren in gesprek te gaan over hun gevoelens en gedachtes.

Rixt Middelhoek

Christelijk Lyceum Apeldoorn

Klaar voor de start?

De laatste paar jaren krijgen jongeren het steeds moeilijker met betrekking tot mentale gezondheid. Een enorm aantal van hen zijn onzeker over zichzelf. Deze strijd tegen eigen onzekerheden, invloed van sociale media en de hedendaagse gemeenschap lijkt wel op een wedstrijd hordelopen met de puberteit als beginpunt. Elke horde in de wedstrijd is een horde in het echte leven van jongeren in de puberteit. Alle deelnemers zitten in de startblokken te wachten op het startschot. Iedereen is klaar om te vechten voor die felbegeerde prijs: acceptatie. Het harde geluid van het startpistool klinkt en de wedstrijd is begonnen.

Kort na de start is de eerste horde al in zicht. Zogeheten 'influencers'⁴ die meer plamuur op hun gezicht hebben dan op een gemiddelde muur vertellen dat je niet mooi genoeg bent. Opeens is je neus te groot, of zijn je benen te breed. Iedereen heeft kanten van zijn lichaam die niet helemaal perfect zijn. Niemand ziet er perfect uit. Maar op sociale media lijkt dat soms wel zo; door al die echt lijkende filters en influencers wordt het zelfbeeld van vooral jongeren enorm beïnvloed. De hedendaagse samenleving is zó gebouwd op sociale media, dat alles om het 'perfecte' uiterlijk gaat. Deze eerste horde is erg hoog en met moeite spring ik eroverheen. Ik kijk om mij heen: de impact van dit eerste obstakel was groot. Er zijn meerdere mensen gevallen door de horde en zij hebben dit gevecht tegen onzekerheid al praktisch opgegeven.

Ik probeer de tijd die ik verloren ben na de eerste horde in te halen door extra gang te zetten. Mijn tegenstanders kijken mij verwaasd aan. Door deze snelle sprint bereik ik de tweede horde als koploper. Opnieuw moet ik over een enorme horde springen, nog groter dan de vorige. Typische Nederlandse jongens met kuiven in hun haar en meisjes met handtassen die groter zijn dan hun toekomst geven buitenlandse Nederlanders onwelkome gevoelens. Vanaf de basisschool worden mensen van een buitenlandse afkomst anders aangekeken en behandeld dan andere inwoners. Ze worden gepest en buitengesloten omdat geen blauwe ogen en blonde haren hebben⁵. Dit racisme zorgt er bijvoorbeeld voor dat meisjes van Aziatische afkomst enorm onzeker worden over hun afkomst, iets waar zij zelf niets aan kunnen veranderen. Nederland is een van de meest inclusieve landen, maar nog steeds vindt er veel discriminatie en racisme plaats. Voelt het goed om iemand met een buitenlandse afkomst een vieze blik te geven?

⁴ Artikel 1: Nienke Groenewoud en Daphne Cornelisse

⁵ Artikel 4: Hasna Elbaamrani

Wij zijn allemaal mensen, laat iedereen zich dat dan ook voelen. Deze tweede horde neemt enorm veel kracht en inspanning van mij om te passeren, maar ik ben er nog. Ik ben alweer dichterbij het eindpunt.

De afstand naar de volgende grote horde is ver, maar tussendoor zijn er allemaal kleine obstakels die mij bezighouden. Grote hordes als racisme en uiterlijk nemen veel energie en zijn mentaal een harde klap in je gezicht, maar ook kleine obstakels die bestaan uit grapjes en vervelende vragen komen harder aan dan verwacht. Jongeren die anders zijn dan 'normaal' verliezen enorm veel energie en zekerheid door hinderlijke vragen en opmerkingen. Ze worden dan gevraagd waarom ze hun haar hebben gekleurd of een bepaald type kleding dragen. Wat maakt jou dat uit? Denk voortaan eerst even logisch na voordat je zoiets vervelends zegt. Deze hordes lijken bijna mijn ondergang te worden: ik struikel maar weet nog net staande te blijven. Ik krijg voor de tweede keer een achterstand deze wedstrijd.

De derde en laatste horde van deze wedstrijd komt in zicht. Het vinden van een identiteit⁶ is misschien wel het moeilijkste onderdeel van de puberteit. Sommige jongeren komen erachter dat zij zich aangetrokken voelen door hetzelfde geslacht of door beide geslachten. Daarnaast zijn er ook jongeren die vinden dat ze in het verkeerde lichaam zijn geboren. De laatste horde is mentaal het moeilijkst. Hij is niet hoog of groot, de meeste jongeren durven er simpelweg niet overheen te gaan. Bang voor de reacties van anderen verschuilen de meesten hun gevoelens. In wat voor wereld leven wij dat wij niet eens meer kunnen laten zien dat wij ons niet thuis voelen in ons lichaam?

Ik ren zo snel mogelijk naar de laatste horde toe en ook ik durf op het laatste moment niet meer. Over de horde heen springend val ik hard op de grond. De meeste tegenstanders zouden dan de strijd opgeven, maar ik geef niet op. Ik kan nog winnen. Snel sta ik weer op en ik doe er alles aan om mijn tegenstanders in te halen. Usain Bolt is er niks bij. Ik sprint tot aan de finishlijn en in plaats van gejuich hoor ik geroep: ik moet nog een ronde. Na enkele rondes kom ik erachter dat deze wedstrijd geen einde heeft: de felbegeerde acceptatie waar iedereen voor vecht is onhaalbaar, zeker in deze maatschappij. Dit moet anders. De maatschappij zou jongeren zichzelf moeten laten ontwikkelen, niet nog verder in elkaar trappen.

⁶ Artikel 2: Imke de Graaf

Deze wedstrijd hordelopen is vergelijkbaar met de mentale strijd die pubers in deze samenleving leveren. De hedendaagse samenleving is verkeerd. De puberteit gaat niet over onzeker en buitengesloten voelen. De puberteit is om je identiteit te vinden en daarvoor uit te kunnen komen. De hordes van de samenleving maken deze zoektocht onnodig moeilijk. De schoonheidsidealen, normen en denkwijzen van dit moment zijn de grootste obstakels van het leven. Hier moet iets aan gedaan worden! Jongeren bevinden zich in een neerwaartse spiraal zonder einde. Dit is geen sprint, dit is een marathon waarbij deelnemers rennen zonder dat zij ooit hun doel van acceptatie zullen halen.

Douwine Tolsma

CSG Bogerman, Sneek

De geneeskraft van feitelijk onderwijs

Het is toch best een realisatie, als je erachter komt dat je niet helemaal tevreden bent met jezelf. Natuurlijk is niemand perfect, en is niemand geheel blij met zichzelf, maar dit is *anders*. Je kledingstijl, haarkleur of gedrag kan je veranderen, maar je gender is een heel ander verhaal. Het eerste wat ik dacht toen ik deze exacte realisatie had, was “Kut. Waarom ik.”. Want het is geen leuk gevoel. Het is niet fijn, zeker niet op jongere leeftijd, om erachter te komen dat je anders bent dan dat wat je veertien jaar lang is aangeleerd. Het is niet fijn om te weten dat je liever anders wil zijn dan hoe je geboren bent. Het liefst wil je terug naar enkele minuten geleden, toen je half-huilend aan je moeder kon vragen; “Waarom hoor ik nooit echt bij de meiden?”, zonder dat je het antwoord wist. Zo’n onderwerp is iets waar ik al langer over nadacht, maar ik schoof het af op de puberteit en mijn eigen onzekerheden. Niet geheel onterecht, maar wel incorrect. Was er dan iets dat mij had kunnen voorbereiden op deze situatie?

Boe, het onbekende!

Het antwoord is simpel. Waar leer je om te gaan met problemen, leer je lezen en schrijven en leer je eigenlijk alles wat je later nodig hebt? School. De opleiding is een belangrijk en cruciaal deel in het leven van elk mens, en het is ook aanmerkelijk dat deze èn goed verloopt èn dat de juiste informatie wordt doorgegeven. Neem bijvoorbeeld de oorlog tussen Oekraïne en Rusland. De Russische kindjes op school leren nu dat het grote boze Oekraïne hun land heeft aangevallen, terwijl de rest van de wereld daar anders over denkt. Ook wat betreft onderwerpen zoals deze is de juiste, feitelijke informatie cruciaal. Imke de Graaf vroeg zich af of aandacht voor dit soort onderwerpen juist nadelig zou kunnen werken voor kwetsbare jongeren in de puberteit, maar het is juist belangrijk dat jongeren over de kennis beschikken (*de Graaf, 14 september*). Het zit namelijk zo: De mens vreest dat wat die niet kent. Het onbekende wordt snel gezien als iets slechts, iets gevaarlijks, terwijl dat het helemaal niet is. Een extreme en radicale vorm hiervan is te vinden in Amerika, waar politici wetten invoeren om rechten van bestaan af te nemen van transgender mensen, en zelfs bijna oproepen tot genocide. Gelukkig bevinden wij ons niet in die plek, maar dat neemt niet weg dat de transhaat in Nederland afwezig is. En het zijn juist die jongeren, die de informatie en kennis missen, die deze haat verspreiden.

Kut trans!

Het komt vaak voor dat zij niet eens weten wat transgender zijn nou echt betekent, en daarom slaan ze zo snel over op een vorm van haat. Alsof er vergeten wordt dat voordat ze trans zijn, ze mens zijn en dat altijd zullen blijven.

Hier heb ik een voorbeeld bij: Een aantal weken geleden zat ik met een aantal vrienden pauze te houden, toen een groepje bruggers naast ons een beetje begon te kloten; lichte schopjes, uitdagende woorden en vooral veel gelul. Wij negeren ze, staan op en lopen weg, totdat er eentje naar ons toe komt hollen. Hij zou maximaal twaalf geweest zijn. Het kind geeft mij een duw, zegt "Kut trans!" en loopt dan weg. Een kind van twaalf kan toch onmogelijk zo vol met haat zitten? Er is daar duidelijk sprake van een tekort aan (juiste) informatie.

Roze voor de meiden

Een veelvoorkomende foute veronderstelling is dat velen denken dat het kind transgender is door genderdysforie, maar dit is juist andersom. Wetenschap heeft bewezen dat het gedeelte in je brein dat jouw gender bepaalt al bij een jaar of twee volgroeid is, en dus ben je eigenlijk transgender geboren. Door gender-gefocuste opvoeding (denk aan roze voor meisjes, stoere auto's voor jongens etc.) kan deze dysforie juist opkomen. Dit gevoel van onvrede wordt wellicht alleen maar versterkt in de puberteit, waarin je je echt mengt in de maatschappij. Ook filters en manieren waarop jij jezelf kan bewerken kunnen een grote toename aan dysforie veroorzaken. Doordat we tijdens de corona-periodes alleen maar meer sociale media zijn gaan gebruiken zijn er talloze manieren gekomen om jezelf anders eruit te laten zien op je telefoonscherm, op de manier die jij wilt. Hierdoor nemen onzekerheden ook erg toe (*Groenewoud, Cornelisse, 7 augustus*)

Perfect zoals je bent (ook al zegt de televisie dat niet)

Tegelijkertijd zijn deze sociale media wel steeds meer plekken geworden waar je je gewoon kan uiten zonder problemen, waar je kan zijn wie je wilt zijn en waar je uiterlijk er niet heel erg veel toe doet. Dit is ook een vorm van vooruitgang, dat mensen (en vooral jongeren) zich leren niet te schamen voor dingen waar ze niks aan kunnen doen. Hiermee is er wel sprake van een groot verschil tussen onze generatie en de generaties voor ons, die aangeleerd zijn onenigheden en imperfecties te verstoppen voor de maatschappij. Wat dit betreft zijn we wel vooruitstrevend. Ook grote namen en bedrijven zoals bijvoorbeeld Cartoon Network en Mars (wiens producten grote rollen hebben in de media) proberen veel te doen voor diversiteit en inclusiviteit. Want juiste vertegenwoordiging in de media is erg belangrijk; Amy Molin gaf aan dat er absoluut een verband is tussen discriminatie en de zichtbaarheid van de groep die gediscrimineerd wordt in de

media (*Elbaamrani, 2 november*).

Helaas is conservatief rechts streng tegen dit soort inclusiviteit. Zo was laatst in Amerika een hevige discussie over de M&M-reclames, dat de pratende chocolaatjes te 'woke' waren geworden volgens Tucker Carlson (*Donkers, 24 januari*).

Al met al, het is belangrijk om je medemens (en zeker de jongeren) juist te informeren over onderwerpen waar niet velen zich over uit durven te spreken, zoals genderdysforie, transitie en alles wat erbij komt. Hierbij is het belangrijk dat ook in de media en in het onderwijs wordt laten zien dat het compleet top is dat je bent wie je bent, en dat je er mag zijn. Laat je niet van de wijs brengen door sociale media en filters, maar probeer er juist een steunpunt van te maken, waar je veilig kan voelen. Want je bent gewoon uniek.

Uiteindelijk is die realisatie bij mij inmiddels drie jaar geleden, en ik ben bij velen uit de kast gekomen. Gelukkig zijn de meeste reacties positief geweest, en maak ik vrij zelden mee dat een of ander twaalfjarig knaapje mij uitscheldt. Ik zit een stuk lekkerder in mijn vel, en alles gaat eigenlijk gewoon veel beter.

Natuurlijk zijn niet al mijn vragen rondom gender beantwoord, maar ik heb de tijd en ruimte om dit zelf lekker uit te zoeken. Hopelijk zie ik over een paar jaar meer mensen zoals ik in media verschijnen, zodat de emancipatie weer een stap vooruit kan zetten naar gelijkheid en acceptatie, zonder vrees voor het onbekende.

En als iets jou onbekend is, Google je het toch lekker? Wel zonder filters graag.

Niko Meijboom

Leidsche Rijn College, Utrecht

Gewoon uniek vs. bijzonder normaal, wie gaat naar huis met de winst?

Bedroefde gezichten kijken mij aan. Ze zijn mijn vorige wedstrijd zeker niet vergeten. Wit speelt als eerst. Hij duwt de pion van de dame twee stappen vooruit. Dan tikt hij de klok in en ben ik aan de beurt. Ik schuif de pion die voor de koning staat één stap vooruit en tik de klok weer in.

In een paar beurten ligt het spel helemaal overhoop. Een paar witte torens en paarden staan op mijn helft van het bord. Om het nog erger te maken komt de dame (ofwel 'The Queen' zoals ze het op zijn Engels zeggen) ook op bezoek. Beurt voor beurt doodt zij mijn pionnen, lopers en paarden. Zij neemt ook huizen in, of eigenlijk beter gezegd, torens. Het zijn de torens van mijn voorouders waarin ze zorgden voor hun families.

Jemig, 'The Queen' van Engeland kon praten. Ze zag hoe anders het klimaat, de cultuur en de mensen waren in het vreemde land. Omdat zij dit niet gewend was deed ze zich voor als een peuter op het schoolplein en begon ze hen te pesten. Ze noemde hun uniek, barbaren en raar. Dat waren ze toch ook? Maar toen de juf erbij geroepen werd, ontkende ze dit. Pesten werd namelijk niet toegestaan op die school.

Zij gaf ons dus een naam. Maar wat is nou eigenlijk beter? Wie zal de wedstrijd winnen? Gewoon uniek of bijzonder normaal?

Ondertussen lopen meer witte lopers mijn land binnen en nemen ze de toren in die mijn koning beschermd. Tik. Mijn beurt. Nu ben ik geforceerd om mijn koning een stap naar links te zetten.

Nog voor het avondeten vielen de lopers de toren binnen. De bewakers van de toren zaten op hun gewezen tapijten hun warme lunch te eten. Ze hadden net als barbaren *biryani* in hun hand en waren aan het smullen van hun luide gesprekken. Tenminste, dit is wat de lopers netjes rapporteerden bij hun 'Queen'. En toen zei ze heel beschaafd: 'Dit volk is gewoon uniek'.

Die uitspraak heeft de koers van de maatschappij in veel landen, waaronder Nederland, totaal veranderd. Hun schepen zijn nooit meer teruggevaren. Waren die woorden het aardigst dat ze had kunnen doen voor mijn voorouders? Voor mij? Voor mijn ouders, vrienden en familie? Want ik voel nog steeds hun schaamte, pijn en armoede. De effecten van die grijze dagen zie ik nog elke dag. Ze vervagen mijn beeld van een prachtig paradijs. Bij mijn paradijs hoort mijn eten, maar waarom pestten de kinderen mij toen ik mijn eten at? Ik durfde toen nog niet voor mezelf

op te komen. Wat had ik überhaupt moeten zeggen? Ik was jong en het enige wat ik kon doen was mij schamen. Dat is toch niet normaal? Volgens Baldewsingh (2022) is het alledaagse racisme juist té normaal geworden. Hij zegt hierover: "Ik realiseerde mij door het pas verschenen rapport over alledaags racisme bij het ministerie van Buitenlandse Zaken dat dit aan de orde van de dag is. Maar of je het nou leuk vindt of niet, we zijn een multicultureel land. Al zeker veertig jaar. Waarom vernederen we elkaar dan? Waarom beledigen we elkaar met woorden die ik hier niet eens durf te herhalen? Waarom sluiten we elkaar uit? Je zou dat ontmenselijking kunnen noemen."

En voordat ik het wist, was mijn tegenstander weer aan de beurt. Drie pionnen omsingelen mijn pion, dus ik neem een pion van mijn tegenstander in.

Recente trends, filters en zogenaamde 'aesthetics' maken het ook niet beter. Meteen als ik TikTok open zie ik filters verschijnen en ben ik geneigd ze te gebruiken. Veenstra (2022) zegt hierover: "Het effect van filters is ontzettend bepalend voor je zelfbeeld. Je ziet een versie van jezelf die je wil worden, maar die je niet kunt zijn." Dit sluit weer aan bij de 'aesthetics'. Het zijn nog meer mogelijkheden om jezelf te 'verbeteren' tot een nieuwe versie van jezelf. Een voorbeeld is de 'clean girl aesthetic'. Een onderdeel hiervan is het haar met olie in een strakke knot doen. Maar waarom is dat bijzonder normaal? Wij doen dit al eeuwen. Olie is net zo natuurlijk voor ons als de lucht die we ademen. Noemden ze ons gewoon uniek zodat ze onze olie konden stelen en hun eigen haar mooi konden maken? Dat is toch best egoïstisch? Of is dat bijzonder normaal?

Nee! Paarden halten vlakbij mijn pionnen. Tik. Ik zet mijn pion een stap vooruit.

Op de paarden zaten natuurlijk hun bazen. Ze stapten af en begonnen in de grond te graven om waardevolle spullen te jatten als piraten. Uiteindelijk hebben ze een schatkist gevonden met 22 karaat goud. Goud is rijkdom, maar voor velen ook een vorm van vrijheid. Helaas voelde ik me door de nare opmerkingen over de 'rare' gele kleur van puur goud me meer als een gevangene in gouden kettingen. Waren ze jaloers? Hoe konden ze jaloers zijn op mij als goud het enige is dat ik nog over heb van al het geweld? Diamanten ontstaan alleen onder druk, dus misschien werkt het ook zo met goud. Misschien is zilver wel jaloers omdat het telkens de tweede plek krijgt en besloot het om de glans en pracht van goud te stelen. Zilver is bijzonder normaal, maar iedereen wilt natuurlijk gewoon uniek zijn. Toch?

Rust is geen optie meer. Ik neem met mijn dame een paard van de tegenstander in en val de koning aan.

Mijn moeder zei altijd tegen mij dat de wereld zwart-wit was voordat iedereen een potlood of stift kreeg en hun onderdeel van de wereld inkleurde. Maar waarom is mijn kleur anders? En waarom had ik het niet door totdat anderen mij er bewust van maakten? Waarom is dat nu het enige wat ik kan zien? Ogen, haar en huid. Actrice Wind (2022) heeft net als vele anderen dit ook meegemaakt. Tegen NU.nl zei ze dat ze als kind veel gepest werd met haar uiterlijk. "Ik voelde mij altijd anders dan anderen en in mijn tienertijd wilde ik niets liever dan blond haar en blauwe ogen hebben." Waarom is het niet bijzonder normaal om gewoon uniek te zijn?

Afstand is er niet meer. De tegenstander komt steeds dichterbij. Het begint er wel hopeloos uit te zien. Ik ben mijn dame verloren.

Adem in, adem uit. Laat je niet van je stuk brengen, het zijn maar woorden. Maar woorden zijn machtiger dan geweren. Soms voelt het alsof ik telkens middenin een Babylonische spraakverwarring zit.

Langzaam verlies ik meer middelen. Mijn toren is nu ook weg. Tik. Weer eens mijn beurt.

Woorden en talen zijn middelen om je gevoelens te communiceren. Maar wat nou als de klinkers van mijn taal anders rollen op mijn tong, anders smaken en anders voelen? Ze voelen als thuis en smaken als mijn moeders eten. Waarom zou ik dat opgeven voor een andere taal waarin ik toch een paar klinkers hetzelfde uitspreek als in mijn moedertaal?

Ik snap niet waarom ze mij pesten. Weten ze niet dat ik geforceerd ben om een taal te spreken die niet de mijne is? Voor een dag wil ik eens bijzonder normaal zijn, in een bijzonder normaal huis met bijzondere normale ouders en hun bijzonder normale taal. Ik wil geen gewoon uniek.

Netjes leg ik mijn koning neer. Schaakmat. Wit wint.

Tijd voor de prijsuitreiking. Ze zeggen vaak dat wit begint, maar zwart uiteindelijk wint. Toch had je wel kunnen voorspellen dat dit niet zo zou zijn. Wit wint altijd. Bijzonder normaal wint altijd. Eigenlijk was dit zelfs al tussen de regels van dit essay door te lezen.

Sarah Ilyas

Christelijk Lyceum Delft

Bibliografie

Cornelisse, D. & Groenewoud, N. (2022, 7 augustus). Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: 'Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn'. *EenVandaag*. Geraadpleegd op 10 februari 2022, van <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/jongeren-onzekerder-over-hun-lichaam-social-media-spelen-een-belangrijke-rol-je-ziet-een-versie-van-jezelf-die-je-niet-kunt-zijn/>

Groenewoud, A. (2022, 28 december). Antiracismecoördinator: 'Alledaags racisme lastig uit te roeien: zit tussen de oren'. *NU.nl*. Geraadpleegd op 10 februari 2022, van <https://www.nu.nl/binnenland/6243728/antiracismecoordinator-alledaags-racisme-lastig-uit-te-roeien-zit-tussen-de-oren.html>

NU.nl (2022, 2 november). Aziatische Nederlanders willen zichzelf niet meer als stereotypes op tv terugzien. Geraadpleegd op 10 februari 2023, van <https://www.nu.nl/media/6233426/aziatische-nederlanders-willen-zichzelf-niet-meer-als-stereotypes-op-tv-terugzien.html>

Liever a-uniek

Uniek, een woord; van oorsprong positief, met 'bijzonderheid' als boodschap dragende.

Uniek, een woord, ontwikkeld door verstand en gehoor, met 'afwijkend' als gecreëerde klank.

Uniek, een woord, inmiddels vervormd, door ons misvormd, tot een negatief begrip.

Want ik wil niet meer uniek zijn. Uniek zijn is een brandstempel op de 'behorende' geest; het zijn van een uitzondering op de regel; bij voorbaat al vervloekt om nergens meer bij te horen. Nee, helaas leef ik niet op het juiste moment om uniek te zijn. Het U-woord heeft niet meer dezelfde betekenis die mijn oma bedoelt, wanneer zij mij in haar ogen 'complimenteert' met het zijn van een 'prachtig, uniek meisje'. Met het laten vallen van deze woorden, brengt zij een krenk in mijn zelfvertrouwen, een aarzeling in mijn zekerheid; zij labelt mij namelijk in haar ogen als 'afwijkend'; ik ben gedoemd om er niet bij te horen.

En dat is nou net wat we allemaal zo graag willen. '*Erbij horen*'. Maar waarom maken we het dan zo verschrikkelijk moeilijk voor onszelf om dit te doen? De zogeheten *in-group* is vervormd tot een verzameling van elite, vervormd tot als het ware een opperklasse, die voldoet aan alle eisen om erbij te mogen horen. En deze totaalplaatjes, zoals ik ze maar even zal noemen, roepen bij ons een vastgebrand beeld op; een beeld gebaseerd op stereotypen, gebaseerd op de meest wenselijke lichamelijke verhoudingen en maten; onmogelijk voor de unieke mens zich aan te kunnen houden. Resulterende in een *out-group*, met als noodlot het wagen van tevergeefse pogingen om op te kunnen wegen tegen deze tienden; met als noodlot het noodgedwongen moeten vermijden van de gevreesde gronden van het *unieke*.

Het is ook niet vreemd, dat we onszelf nu bevinden in deze hopeloze a-unieke samenleving. Dit strevende decor is door onszelf zo ingericht, met social media als zijn onbuigbare, houten, rottende planken. Het percentage Jongeren die ontevreden zijn met hun lichaam stijgt evenals het TikTok-gebruik onder jongeren tussen de 15 en 19 jaar (Cornelisse & Groenewoud, 2022). Coincidence? I think not. Met ondeugende versiersels als *filters* liegen wij onszelf op deze platformen voor; voor eventjes komen we dicht bij datgeen waar we zo graag wat dicht bij zouden willen komen. Maar na het afnemen van deze tijdelijke maskers - onze perfecte imperfecties corrigerend, worden onze net ietwat te grote neus, onze vettige huid, onze stiekem onopvallende, maar nu onvermijdelijke zwarte haartjes tussen de wenkbrauwen in ons hoofd gemarkeerd als afwijkend. Als apart. Als uniek.

En ergens zijn we allemaal uniek. Naast die paardenlach van je moeder heb je een prachtig unieke set DNA van je ouders meegekregen. En gelukkig maar! Wat zou de wereld toch verschrikkelijk saai zijn als we allemaal tot de elitegroep zouden behoren. In de natuur bewonderen wij de diversiteit; we halen de portemonnee uit de zak om alleen maar een glimp te krijgen van het achterwerk van het meest exotische en zeldzame dier. Het meest unieke dier. Want daar is bijzonder *'mooi'*, toch? Maar hoe kan het dan zo zijn, dat deze lijn niet door te trekken is, wanneer wij het over de door de natuur geschapen mensen hebben? Als Nederlanders geloven wij dat wij tolerant zijn; dat wij ons verdragend gedragen tegenover de afwijkenden. Hoewel sommige mensen wellicht niet voldoen aan het totaalplaatje van de elitegroep, hebben zij nog steeds een groot kenmerk gemeen met de a-unieken; hun huidskleur. Dit gemeenschappelijke kenmerk wordt uitgebuit; hij wordt vastgegrepen met beide handen, omdat dit het enige aangrijppunt is om ook maar in de buurt te komen van het gevoel om 'erbij te horen'. En zo sluipt de gevaarlijke en hardnekkige gedachte binnen, dat zij toch op de een of andere manier boven de afwijkenden staan; *'Een onterecht superioriteitsgevoel.'* (Groenewoud, 2022). Het alledaagse racisme vindt haar oorsprong in de onbewuste, menselijke angst voor het unieke en de wens haar zo sterk mogelijk te vermijden. Wij zijn tolerant voor het a-unieke. We zijn tolerant voor het bekende. We zijn tolerant wanneer het plaatje dat wij zien een perfecte match is met het vastgebrande beeld waar wij zo vaak mee geconfronteerd worden. Wij schrikken, wanneer wij een Aziatische Nederlander zien op tv of in films, maar onze uniek-vrezende geest wordt al snel gerustgesteld, als het personage al gauw haar stereotype inneemt; in dit geval vrijwel altijd extreem onderdanig of juist ondernemend (Elbaamrani, 2022).

Maar hoe hard wij het unieke ook vermijden; hoe sterk wij het woordje de rug toekeren; ergens lijken we enorm veel op elkaar. We zijn namelijk allemaal heerlijk mens; dezelfde mens, die fijn en zacht begint te neuriën, wanneer hij een deuntje in zijn hoofd heeft. Dezelfde mens, die gelukkig zijn shirt met korte mouwen uit de kast haalt wanneer hij een glimpje zon ziet, om vervolgens weer mopperend zijn poncho en paraplu tevoorschijn te toveren, want we wonen immers in Nederland. Dezelfde mens, bij wie een zachtroze kleur op de wangen opduikt en die verrukkelijk begint te blozen, uit verlegenheid, misschien zelfs uit verliefdheid. Dezelfde mens, die een schitterende zonsondergang vastlegt en met zijn naasten deelt, opdat hij dit beeld nooit zal vergeten en zodat zijn omgeving mee kan genieten van het natuurlijke kleurenpalet.

Dezelfde mens, die op zoek is naar acceptatie, naar liefde en geluk.

En hoewel wij diep van binnen op elkaar lijken, verschillen wij. En dat is geen schande; dat is een gave, die wij moeten koesteren en accepteren. Want uniek; dat is een woord, van oorsprong positief. En samen moeten wij de zoete klank aan dit woord teruggeven, zodat mijn oma mij weer een *'prachtig, uniek meisje'* kan noemen; en dit keer als compliment.

Esmée de Kort

Sint Odulphuslyceum

Literatuurlijst

Cornelisse, & Groenewoud. (2022). Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: "Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn". EenVandaag. <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/jongeren-onzekerder-over-hun-lichaam-social-media-spelen-een-belangrijke-rol-je-ziet-een-versie-van-jezelf-die-je-niet-kunt-zijn/>

Elbaamrani, HE. (2022). Aziatische Nederlanders willen zichzelf niet meer als stereotypes op tv terugzien. <https://www.nu.nl/media/6233426/aziatische-nederlanders-willen-zichzelf-niet-meer-als-stereotypes-op-tv-terugzien.html>

A. Groenewoud. (2022, 28 december). Nu.nl. Antiracismecoördinator: 'Alledaags racisme lastig uit te roeien: zit tussen de oren'. <https://www.nu.nl/binnenland/6243728/antiracismecoordinator-alledaags-racisme-lastig-uit-te-roeien-zit-tussen-de-oren.html>

Ik ben autist

‘Bijna de helft van de jongeren (45 procent) is in het algemeen onzeker over hun uiterlijk.’ Schreven Nienke Groenewoud en Daphne Cornelisse^[1]. Een onderwerp dat steeds vaker voorbij komt, maar hoe zit het met het innerlijk? Kun je daar ook onzeker over zijn? Dat ben ik namelijk wel. Ik ben niet net als de rest. Mijn hersenen werken anders dan die van jou en er is niks wat ik daaraan kan doen. Ik ben Meinou van den Oever, 16 jaren jong en heb sinds ik 8 jaar ben al last van ASS, Autisme Spectrum Stoornis. Net als 1 tot 2% van de wereldbevolking^[2] reageer ik anders op prikkels dan de gemiddelde mens. Vroeger had ik hier nog niet zo veel last van, want ik was nog te jong om te begrijpen wat ASS was. Ik merkte niet dat ik anders was, maar naarmate ik ouder werd, begon ik steeds meer te merken dat ik niet net zoals de rest was, maar is dat iets slechts? Is ASS een ziekte die genezen zou moeten worden of is dit juist een stukje uniciteit?

Het leven met ASS is niet altijd gemakkelijk. Zo kan het zijn dat ik onbewust en vooral onbedoeld erg snel boos reageer. Hierdoor had ik vroeger vaak ruzies die niet opgelost konden worden. Naar mijn idee had ik namelijk gewoon gelijk. Hier meteen een tweede punt, een tunnelvisie. Als ik mijn zinnen ergens op gezet had. Dan was dat zo en dan was er niks of niemand die mij tegensprak. Voor mij is ASS net als een kloppend hart dat bloed rondpompt. Je hebt er geen invloed op, maar het is er en het pompt de prikkels door heel je lichaam. Er zijn momenten dat er één klein ding veranderd en dat ik gek word, omdat ik mijn emoties niet weet te plaatsen is het alternatief boos worden. Op die momenten woelt er zo veel boosheid door mij heen dat ik zou willen slaan en schreeuwen naar iedereen en als ze mij dan vragen: ‘waarom doe je zo?’ Dat weet ik dan niet. Dus dan komt het huilen. Huilen omdat ik me zo hulpeloos voel. Waarom ben ik zo? Waarom reageer ik zo anders? Daarom zou het genezen moeten worden. Het genezen van een stoornis is helaas niet mogelijk, maar het onderdrukken daarvan wel. Dit wordt gedaan door middel van diverse soorten therapie die op jou als persoon worden aangepast. Maar hiernaar vragen als mens met ASS is ontzettend moeilijk. Er is namelijk veel discriminatie tegen mensen met beperkingen en Robin Baldewsingh geeft in een interview zelf toe dat hier veel te weinig aandacht voor is en we te vaak met een medische blik naar mensen met een beperking kijken^[3]. Ten tweede zullen we eerst moeten erkennen dat er iets mis is met ons en dit is iets wat iedereen liever niet inziet. We kijken hier overheen net als een dubbel woord in een zin. Zo blijft het toch moeilijk om ermee te leven.

Dan komt de vraag: moeten we ASS wel zien als een stoornis waar we een oplossing voor moeten zoeken? Is het niet gewoon een stukje uniciteit. Aan de ene kant zou ik heel graag van mijn stoornis af willen komen, want dat is toch wat het is, een stoornis, maar aan de andere kant zijn er ook positieve dingen aan het hebben van autisme. Zo is een van de positieve puntjes aan autisme dat is een fotografisch geheugen heb. Hierdoor leer ik heel makkelijk en kan ik ontzettend veel tegelijk onthouden. Ook kan ik me door ASS heel goed focussen op één ding. Als ik bijvoorbeeld een boek lees is het net alsof ik een geluidsdichte koptelefoon op heb. het enige wat ik dan nog kan horen, zien en denken zijn de zinnen die ik in mijn hoofd oplees en de handelingen die ik mijn boek plaatsvinden. 'we denken te weinig aan hun mogelijkheden op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt^[3].' Zei Baldewingsh ook over mensen met beperkingen. En hier heeft hij helemaal gelijk in. Als mensen autisme horen denken ze meteen dat het iets slechts is, maar autisme heeft voor de arbeidsmarkt juist een aantal voordelen. Zo zijn veel mensen met autisme ook begaafd of hoogbegaafd. Denk maar eens aan Albert Einstein, ook hij had autisme en toch is het een genie wie nog altijd in de geschiedenisboeken terugzien. Op Tiktok is het tegenwoordig een trend om mensen bewust te maken van ASS en andere stoornissen^[1]. Het is ontzettend fijn dat hierdoor steeds meer mensen zich bewust worden dat het voor mensen als ik ook niet altijd makkelijk is geweest, maar wat ik nog fijner vind is dat mensen er over durven te praten en het zich eigen maken. Ze delen hun verhalen en vertellen ook steeds vaker over de positieve kanten van zo'n stoornis. Zo zie je op de sociale media ook eens voorbij komen dat niet iedereen perfect is, maar wel uniek. Autismen is dus niet persé slecht, maar juist iets wat jou eigen maakt.

ASS kent dus veel voor- en nadelen. Het is een onderwerp waar heel veel mensen iets over hebben te zeggen en waar nog meer mensen iets over denken. Of autisme nou goed of slecht is, blijft iets waar je zelf je eigen mening over zult moeten vormen, want dit is en blijft voor iedereen anders, maar als je het mij vraagt. Ik ben autist en ik ben er trots op, want het maakt mij gewoon uniek.

Meinou van den Oever

Theresialyceum, Tilburg

- ^[1] De Graaf, I. (2022, september 14). *'Mevrouw, zullen we volgend jaar bij het voorstelrondje ook allemaal onze pronouns zeggen?'*. Opgehaald van act2go.nl: Genderdiversiteit en onderwijs: weten we wel genoeg? (act2go.nl). geraadpleegd: 28 maart 2023
- ^[2] Groenewoud, N., & Cornelisse, D. (2022, augustus 07). *Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: 'Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn'*. Opgehaald van EenVandaag: Jongeren onzekerder over hun lichaam, social media spelen een belangrijke rol: 'Je ziet een versie van jezelf die je niet kunt zijn' - EenVandaag (avrotros.nl). geraadpleegd: 28 maart 2023
- ^[3] Groenewoud, A. (2022, december 28). *Antiracismecoördinator: 'alledaags racisme lastig uit te roeien: zit tussen de oren'*. Opgehaald van Nu.nl: Nu.nl. geraadpleegd: 28 maart 2023

Camouflage

Experiment 24. Camera is ingeschakeld. Omgeving scannen. Omgeving herkend: basisschoolklas in Friesland, groep 4. Zipp plop, uiterlijk is aangepast. Vandaag beginnen we met kringverhalen. Saartje vertelt dat ze naar de Efteling is geweest. Kees heeft een ijsje gegeten. Om mij heen zie ik de kinderen op hun beurt wachten. Het valt me op dat alle kinderen een witte huidskleur hebben en dat meer dan helft blond haar heeft. Ik voel me helemaal thuis, of mag ik dat niet zeggen? Ik kijk in de reflectie van het raam en zie dat ik niet opval. Ik pas er precies tussen. Mijn doel is bereikt.

Op de weg naar huis kom ik langs een Marokkaanse wijk. De mensen kijken mij vreemd aan. Ik voel me hier niet thuis. Dan hoor ik mijn lichaam kraken en ervaar ik dat verlossende gevoel waar ik zo naar verlangde. Ik voel me een stuk beter, maar schrik van mijn eigen reflectie die ik zie in een plas water. Dat ben ik niet, dat kan niet. Zo net zag ik er nog heel anders uit. Het lijkt wel alsof ik van uiterlijk ben veranderd.

Buzzz, piep, gereed voor experiment 57. Ik loop de trap op. Overal om mij heen zijn mensen. Ze zien er allemaal anders uit. Het voelt alsof iedereen mij aankijkt en ik krijg het warm. Ik gebruik al mijn energie om me te concentreren. Daar is het verlossende gevoel alweer. 'Transformatie geslaagd'. De camouflage heeft gewerkt. Nu val ik niet meer zo op in de menigte met jongeren. Ik bevind me nu in een lokaal met allemaal andere leerlingen. Er staat een meisje voor de klas. Ze geeft een presentatie over genderdiversiteit. Ik snap niet precies wat ze allemaal zegt. Ze heeft het over allemaal verschillende genders en welke pronouns daar dan bij horen. Ik raak in de war en voel me ineens weer een buitenbeentje. Dit gevoel komt uit mijn grootste nachtmerries. Het gevoel er niet bij te horen, maar niet te weten waarom. De docent zegt dat we samen met de andere LHBT+- leden naar Amsterdam gaan voor een bijeenkomst.

De bijeenkomst is op een groot plein met veel mensen. Ik krijg een hand van een persoon met regenboogkleding. De persoon verwelkomt mij en vraagt mij naar mijn pronouns. Ik vraag wat dat zijn en kom erachter dat het te maken heeft met je gender. Ik krijg een lijst met genders waar ik uit kan kiezen en schrik van de hoeveelheid keuze die ik heb. Ik krijg het warm en er begint rook uit mijn hoofd te komen. Dan wordt alles zwart en zie ik alleen de woorden: '404 foutmelding, te veel identiteiten'. Ik vraag me af waarom er ook zoveel genders moeten zijn. Kan ik niet gewoon alles tegelijk zijn? Of gewoon ergens ertussenin, zodat ik niet hoeft te kiezen?

Wacht een moment a.u.b., de nieuwe omgeving wordt geladen. Experiment 87 gaat nu van start. Wat zal ik vandaag voor uiterlijk kiezen? Ik scroll door TikTok voor inspiratie en zie allemaal dunne meisjes met lang haar. Ik besluit dat ik dat ook wil en concentreer me op de transformatie. Weer ervaar ik dat buitengewoon prettige gevoel. Als ik me omdraai om in de spiegel te kijken, zie ik niet wat ik voor ogen had. Het valt me zelfs tegen. Ik ben lang niet zo mooi als de meisjes van TikTok en besluit het nog een keer te proberen, maar weer valt het tegen. Ik probeer te bedenken hoe de virtuele meisjes zo dun kunnen zijn. Het lijkt bijna alsof ze helemaal geen ribben hebben. Het lijkt alsof ze uit een film komen.⁷

‘Professor, ik denk dat het experiment geslaagd is.’ Ineens ben ik terug in het laboratorium waar ik geboren ben. Voor mij zie ik mijn ouders, professor Uniek en zijn assistent. ‘Jouw taak zit erop, robot Eddie.’ Hier leerde ik dat ik onderdeel was van een experiment. Ik ben gebruikt als proefkonijn om te kijken of aandacht over uniek zijn wel altijd goed is. Uit het experiment is gebleken dat dit niet altijd zo is. De laatste tijd zijn er steeds meer jongeren die uit de kast komen en jongeren zoals mij kunnen hierdoor in de war raken.⁸ Er zijn tegenwoordig zoveel hokjes waar je als mens in moet passen dat dit ook tot andere problemen kan leiden. Uit experiment 24 is bijvoorbeeld gebleken dat ik onbewust toch een voorkeur had voor een blanke huidskleur. Alledaags racisme komt nog steeds heel veel voor.⁹ Ook dit kan komen omdat we iedereen in groepen verdelen. Het is niet dat ik tegen inclusiviteit ben, ik denk alleen wel dat we een beetje moeten oppassen met de invloed die het heeft op jonge kinderen.

Als ervaringsdeskundige heb ik daarom een paar tips voor de samenleving. We hebben allemaal de neiging onszelf te verdelen in groepen. Zoals gebleken kan dit voor problemen zorgen. Mijn tip is dus om de samenleving meer als een cirkel te zien waar iedereen zijn eigen plek heeft. De plaats in de cirkel die je aanneemt, hangt dan af van hoe je bent als persoon. Gedurende je leven kun je van plaats veranderen en dit kan in alle richtingen.

⁷ Nienke Groenewoud, D. C. (2022,7 augustus)

⁸ Graaf, I. D. (2022, 22 september)

⁹ Groenewoud, A. (2022, december 28)

We hoeven niet alle groepen een naam te geven. Iedereen past gewoon in de cirkel en iedereen is op zijn eigen manier uniek. Zo kan iedereen lekker zichzelf zijn en hoeven mensen zoals mij onze identiteit niet steeds aan te passen om erbij te horen. Ook wil ik meegeven aan jongeren dat ze voorzichtig moeten zijn met wat ze zien op sociale media. Dit kan namelijk misleidend zijn. Eddie hoopt dat er door zijn experiment in de toekomst geen mensen meer zijn, die zich een buitenbeentje voelen.

Nynke Tinga

CSG Bogerman, Sneek